

Finansdepartementet

Fi2018/02431

Yttrande över betänkanden "Med tillit växer handlingsutrymmet" (SOU 2018:47) och "En lärande tillsyn (SOU 2018:48), Dnr 00362/2018

Bakgrund

Regeringen tillsatte i juni 2016 en statlig utredning – Tillitsdelegationen. Delegationen har i juni 2018 lämnat ett huvudbetänkande och ett delbetänkande med en inbjudan till Helsingborgs stad att lämna synpunkter.

Tillitsdelegationens uppdrag är att, inom befintliga regelverk, bidra till en styrning av offentlig sektor som i större utsträckning tar tillvara medarbetarens kompetens, kunskap och engagemang med målet att skapa så goda möten som möjligt mellan medarbetaren och medborgaren. Med en mer tillitsbaserad styrning och ledning, är Tillitsdelegationens ambition att detaljstyrningen ska minska så att handlingsutrymmet blir större för medarbetare och chefer inom hälso- och sjukvård, skola och omsorg.

Sammantaget menar Tillitsdelegationen att detta leder till bättre kvalitet i det offentligas möte med medborgaren och därmed en större tillit till välfärden, offentlig sektor och demokratin.

Synpunkter från Helsingborgs stad

Tillitsdelegationens presenterar slutsatser, rekommendationer och förslag som ska bidra till en mer tillitsbaserad styrning och ledning av, och inom, hälso- och sjukvård, skola och omsorg. Tillitsdelegationen lämnar rekommendationer och förslag inom sju områden.

- En tillitsbaserad styrning av och inom kommunsektorn
- Tillitsbaserat ledarskap – medledarskap, kultur och värdegrund
- Organisation, processer och stöd
- En lärande tillsyn
- Ersättningsmodeller
- Testa och pröva nya lösningar genom försök
- En långsiktig tillitsbaserad styrning och ledning – ett gemensamt ansvar

Helsingborgs stad instämmer i huvudsak med Tillitsdelegationens slutsatser, förslag och rekommendationer, dels inom de sju nämnda områdena och inom betänkandet i sin helhet. Vi ser att Tillitsdelegationens rekommendationer till kommuner ligger väl i linje med det förändringsarbete som nu pågår i Helsingborgs stad inom styrning, ledarskap och arbetsätt.

Vi lämnar här några synpunkter på betänkandet.

Mer fokus på tilliten mellan användare och medarbetare

Tillitsdelegationen har i sitt arbete och i sitt betänkande fokuserat mer på relationen mellan chef och medarbetare jämfört med relationen mellan medarbetare och invånare. Fokus för tilliten, och aktiviteter för att öka denna, borde i Tillitsdelegationens arbete mer handla om tilliten mellan tjänsteperson och användare av offentlig sektors tjänster.

Den spetskompetens användaren av de offentliga tjänsterna besitter finns inte naturligt inom organisationer och är inte heller kompetens som kan rekryteras in med mindre än att det är aktiva användare av de offentliga tjänsterna som rekryteras. Användarna av våra tjänster och medarbetarna som dagligen möter dessa användare är de två parter som tillsammans har störst möjlighet att förändra, förbättra och utveckla de offentliga tjänsterna. Ett förhållningssätt som vi menar stärker tilliten.

Inkludera fristående skolor i utredningen

Avsnitt 2.4 Tillitsdelegationens uppdrag och genomförande (s. 60)

Ur betänkandet: "Regeringen har gett Tillitsdelegationen i uppdrag att analysera styrning och ledning av offentligt finansierad verksamhet, med avseende på hur denna bör utformas för att kunna bidra till nytta för medborgare och företag." [...] "Det gäller statens styrning av kommuner och landsting men också styrningen inom kommuner, landsting och berörda myndigheter. Målet är en ändamålsenlig styrning som ger välfärdstjänster med hög kvalitet och som motsvarar medborgarnas behov."

Helsingborgs stad anser att om syftet är att stärka verksamhetens kvalitet ur ett invånarperspektiv är det olyckligt med en avgränsning till effekter avseende styrningen av kommunala verksamheter. En betydande del av den offentligt finansierade skolverksamheten sker via fristående skolor vilka nu inte berörs av utredningen.

Beskriv ekonomiska incitament betydelse för en helhetssyn

Avsnitt 5.3 Helhetssyn för bättre samverkan, 5.3.2 Vad krävs? (s. 168)

Ur betänkandet: "Incitamenten kan vara ekonomiska, men de kan också..."

Vi anser att gynnsamma ekonomiska incitament har mycket stor betydelse för om principen om helhetssyn för bättre samverkan får genomslag eller inte. En ekonomi i balans är en av de mest primära förutsättningarna för verksamheterna. Tillitsdelegationen hade därför med fördel kunnat beskriva de ekonomiska incitamentens betydelse utförligare.

Förtydliga ledningens ansvar att ta hand om förslag och idéer

Avsnitt 5.6 Kunskap för bättre lärande, 5.6.2 Vad krävs? (s. 212)

Ur betänkandet: "Det är också viktigt att det finns strukturer och organisatoriska förutsättningar för ledningen att fånga upp de nya förslag och idéer som lyfts vid de kollegiala träffarna."

Vi anser att det bör förtydligas att ledningen inte bara behöver fånga upp, utan även ta ansvar för att genomdriva verklig utveckling kopplad till de förslag och idéer som framkommer vid de kollegiala träffarna. Medarbetares (och invånares) motivation och engagemang kan svalna fort om idéer och förslag inte ges förutsättningar att omsättas i praktiken.

Kommunikation en förutsättning för öppenhet

Avsnitt 5.7 Öppenhet, 5.7.2 Vad krävs? (s. 230)

Helsingborgs stad anser att kommunikation bör anges som ytterligare ett område som behöver utvecklas för att principen om öppenhet ska få genomslag. Alternativt kan kommunikation inrymmas i ett av de redan befintliga fyra utvecklingsområdena.

Organisationers sammantagna kommunikativa förmåga har avgörande betydelse för om principen om öppenhet kan få genomslag eller inte. Flera av de redan uppräknade utvecklingsområdena är beroende av en välfungerande kommunikation eftersom det är först i samband med att de kommuniceras som de kan bidra till ökad öppenhet.

Användning av personuppgiftsdata

Avsnitt 5.7 Öppenhet, 5.7.2 Vad krävs? Användning av data (s. 231-232)

Ur betänkandet: "Naturligtvis måste data som innehåller exempelvis personuppgifter hanteras på ett säkert sätt, men att avstå från att använda sig av data som innehåller personuppgifter gynnar varken verksamheten eller medborgaren i längden. Att ha en alltför restriktiv syn på hantering av personuppgiftsdata skapar i sig också säkerhetsproblematik eftersom medarbetarna inte fullt ut skaffar sig kunskap om vad som är känslig information och hur den ska hanteras."

Vi ställer oss tveksamma till Tillitsdelegationens generella slutsats att ett beslut om att avstå från att använda data som innehåller personuppgifter inte gynnar verksamhet eller invånare i längden. Dataskyddsförordningens (GDPR) syfte med en striktare behandling av personuppgifter är just att skydda invånarnas grundläggande rättigheter och friheter och som vi tolkar det, därmed även gynna invånarna i längden.

Likaså ställer vi oss tveksamma till Tillitsdelegationens slutsats att medarbetares restriktiva hantering av personuppgifter gör dem mindre kunniga att hantera känslig information.

Att redan dra långtgående slutsatser av hur medarbetares kunskaper i att hantera känsliga uppgifter påverkas av en mer restriktiv användning av personuppgifter, bedöms svårt att göra, åtminstone kopplat till införandet av GDPR då lagstiftningen ännu är ny. Vi anser att en restriktiv hantering av personuppgifter även kan vara tecken på en hög kompetens om hur känslig information ska hanteras.

Tydliggör hur Tillitsdelegationen belyst kommunens tillsyn

Avsnitt 6 Tillsyn och granskning som stödjer en mer tillitsbaserad styrning och ledning (s. 255)

Ur betänkandet: "I detta kapitel beskrivs hur statlig tillsyn, kommunal granskning och andra former av granskning och uppföljning påverkar möjligheten att bedriva en tillitsbaserad styrning och ledning."

Vi anser att det bör tydliggöras i kapitel 6 i vilken grad Tillitsdelegationen belyst den tillsyn som kommunen utför i egenskap av tillsynsmyndighet för fristående förskola, pedagogisk omsorg samt fristående fritidshem som inte ligger i anslutning till en skola. Vi anser också att Tillitsdelegationen, i betänkandets sjätte kapitel, bör motivera det sätt som kommunernas tillsynsuppdrag hanterats på i betänkandet.

Ungefär 20 procent av barnen i Sverige som är inskrivna i förskola/pedagogisk omsorg går i en fristående verksamhet. Ur ett invånarperspektiv är det av stor vikt att även belysa hur tillsynen av enskilt driven förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem påverkar de granskade verksamheterna och hur tillsynen skulle kunna bidra till verksamhetsutveckling.

Helsingborg 10 oktober 2018

Peter Danielsson
Ordförande